

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ

«Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ» КЕАҚ

**Студенттер мен жас ғалымдардың
«GYLYM JÁNE BILIM - 2023»
XVIII Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
XVIII Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«GYLYM JÁNE BILIM - 2023»**

**PROCEEDINGS
of the XVIII International Scientific Conference
for students and young scholars
«GYLYM JÁNE BILIM - 2023»**

**2023
Астана**

УДК 001+37
ББК 72+74
G99

«GYLYM JÁNE BILIM – 2023» студенттер мен жас ғалымдардың XVIII Халықаралық ғылыми конференциясы = XVIII Международная научная конференция студентов и молодых ученых «GYLYM JÁNE BILIM – 2023» = The XVIII International Scientific Conference for students and young scholars «GYLYM JÁNE BILIM – 2023». – Астана: – 6865 б. - қазақша, орысша, ағылшынша.

ISBN 978-601-337-871-8

Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.

The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities.

В сборник вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.

УДК 001+37
ББК 72+74

ISBN 978-601-337-871-8

©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, 2023

дінінің айтарлықтай ерекшеліктері халықтарға ортақ Ханафи мазхабы, дәстүрлі халықтық-ғұрыптық діндарлық, сопылыққа тән этикалық ұстаным, шет елдіктердің қаржылық қолдауындағы жаңа исламдық ілімдер мен геосаяси жобалардан туындаған діни ілімдердің таралуы болып отыр. Қазақстан 2017–2018 жылдары – БҰҰ Қауіпсіздік Кеңесінің тұрақты емес мүшесіне сайланды. Еліміз БҰҰ қауіпсіздік кеңесінің – Ауғанстан мәселелері, ДАИШ және әл – Кайда террорлық ұйымдарына қарсы күресті үйлестіру, Эритрея – Сомали сынды тұрақты комитеттері жұмысына төрағалық жасайды. Қазақстанның БҰҰ Қауіпсіздік Кеңесінің тұрақты емес мүшесі ретіндегі қызметі Орталық Азия аймағында тұрақтылық пен бейбітшілікті қамтамасыз етуге бағытталған. 2017 мамырда Эр – Риядта өткен «АҚШ – Араб ислам әлемі» Саммитінде жаһандық терроризммен күресте ислам дүниесі (сүнниттік мемлекеттер) елдерінің әріптестігін күшейту мәселесі көтерілді. Эр-Риядта экстремизм және терроризммен күрес халықаралық орталығы құрылды. Бұл саммитке Иран шақырылмады. Бұл жиын аймақтағы сүнниттік араб елдері және Иран арасындағы бәсекелестікті күшейтіп, өзара қарым –қатынасқа салқынын тигізетіні анық.

Орталық Азия елдеріндегі әлеуметтік – экономикалық және демографиялық үдерістер, қарқынды урбанизация, дәстүрлі қоғамнан постмодерндік және постиндустриалды ақпараттық қоғамға қарай секіріс жасау, әлеуметтік-экономикалық мәселелер кедейшілік, жемқорлық және бәсекелес елдердің геосаяси және геоэкономикалық мүдделерінің қақтығысы діни негіздегі экстремизмнің өсуіне ықпал етуі мүмкін алғышарттар. Діндарлар санасының радикализациялануының алдын алу іс – шаралары ең алдымен дін саласындағы мемлекеттік саясаттың пәрменділігін арттыру, азаматтық қоғам институттардың тиімді жұмыс жасауын арттыру, жастардың әлеуметтенуі мен қоғамдық өмірге ат – салысуын жетілдіру, дәстүрлі дін мен зайырлы қағидатқа сай діндарлық мәдениетін қалыптастыруға да ықпалды болуға тиісті.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Тернер Б. Религия в постсекулярном обществе // Государство, религия, церковь в России и за рубежом. – 2012, С. 30–36.
2. Анциферова Т. Н. Религия в условиях информатизации социально реальности // Теория и практика общественного развития. – 2018, С. 73–76.
3. Буваева Г. А. Интернет – пространство религии // Вестник КалмГУ. – 2020, С. 86–91.
4. Быльева Д. С. Информационно – коммуникативные технологии и религия // Общество. Коммуникация. Образование. – 2018, С. 63–71.
5. Гаврилов Е. О. Интернет как фактор развития сферы религиозных отношений // Мир науки, культуры, образования. – 2014, С. 344–346.

АОЖ 1(091)5

ҚАЗАҚСТАН ЖЕРІНДЕГІ ДІНИ МИСТИКАЛЫҚ АҒЫМ «АТА ЖОЛЫ»

Серікбай Нұрлан

nurlan2002.com@gmail.com

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті,
Дінтану кафедрасының студенті, Астана, Қазақстан
Ғылыми жетекші - Қабылова А.С.

«Ата жолы» оккульттік-мистикалық ілімі Қазақстанда 1990 жылдардың аяғында пайда болды. Ұйым мүшелерін ата-баба аруағының емдік қасиетіне сену, сол арқылы аурудан айығу

деген ой біріктірген. Ұйымның негізін салушы Қ. Тарыбаев «Ата жол» атты рухани-танымдық журналын, «Ата жолы әліппесі» және т.б. басылымдарды шығарған.

«Ата жолы» діни ұйымына заң жүзімен тыйым салынғандардың қатарында, соған қарамастан әлі күнге дейін өз жұмыстарын жүргізуде. «Ата жолы» ағымы өзінің ішінен «Аққулар» және «Сұңқарлар» болып көптеген тармақтарға бөлінеді. Бұл ұйым Қазақстан дінтанушылары тарапынан оқулықты және мистикалық ұйым ретінде қарастырылады. Оның бірден бір себебі ем іздеп келген адамдарға «әруақтардан аян келеді және сенде емшілік қасиет пайда болады, емші боласың, Сүйінбай мен Жамбыл сияқты адамдармен сөйлесе аласың» деп сендіреді. Сондай-ақ еліміздегі көп емшілер осы топқа мүше көрінеді. Сонымен қатар кесенелер мен қабір басына барып зиярат ету де осы ұйымның өкілдеріне тән құбылыс екенін байқаймыз.

Олардың тарихына тоқтала кетсек олар 1997 жылы «Ақ жолы» ретінде таныла бастады. Олар 2001 жылы Алматы қаласында коммерциялық ұйым ретінде тіркеліп 2009 жылы сот шешімімен тыйым салынған ағым ретінде қарастырылды. Бұл ұйымның негізін салушы ретінде Қыдырәли Тарабаев танылған ол кенеттен емшілік қасиетке ие болып емші болып жұмыстар атқарған. Жалпы «ата жолы» ағымы ислам дінінен бастау алған олар бір Аллаға сенеді бірақ Қазақстандағы ислам дінінің дәстүрлі діни бағытын қолдамайды. Олар ислам дінін мистикалы дін қылып жіберген деседе болады.[1]

Емдеу әлістеріне тоқтала кеттетін болсақ олар: дұға арқылы, қамшы арқылы емделеді. Емделуге келген адамның жынысына қарай екі ге бөлінеді:

-Сұңқарлар

-Аққулар

Сұңқарлар оларға жынысы ер адамдар емделеді оған арнайы емдейтін қамшы болады, ер адамға тоғыз не болмаса он екі өрімді қамшылар пайдаланыды.

Аққулар оларға әйел жынысты адамдарға арналған ол жерде алты өрімді қамшылар пайдаланылады, ал балаларға келетін болсақ үш өрімді қайшы пайдаланылады. Емдеу басталмастан бұрын ең адымен калима шахадасы айтылады және жеті мәрте кез келген сүре оқылады содан кейін науқасты қамшылайды. Ал екінші әдіске келетін болсақ ол «Қылыш» деп аталады, ол жерде емделуге келген адамды екі жамбасымен, екі аяғын созып отырғызылады отырған адам еркек болса оның оң жағынан ал әйел адам болса оны сол жағынан зікір айтылып, жеті мәрте сүре оқылады сосын емші қамшысын қолына алып адамды айналып қамшылайды. Емделуге келмес бұрын өздерінің белгілі бір шарттары бар. Алдымен киімі толық болуы керек (ашық киіммен бармау керек) және де дәретпен келу міндетті болып саналады. Емделуден кем дегенде үш рет емделу керек, толық айыққыңыз келсе он рет келу керек. Және емшілердің айтуынша намаз оқитын адам болса ол басқаларынан қарағанда тез емделеді. Емделу біткеннен кейін толық айыққаннан кейін түс арқылы аян кіре бастайды түсіңізде Сүлеймен пайғамбар кіріп өз батасын беруі мүмкін немесе Мұса пайғамбар өзінің аса таяғын сыйға береді деген сияқты аяндар келеді.

Қазірде «Ата жолы» ұйымының адамдары ұсталып құрықталған жағдайда заң жүзінде 50 арналған айлық есептік көрсеткіш бойынша 172 мың теңге көлемінде айыппұл төлеп әрі қарай өз жұмыстарын жалғастырып жатқанын көреміз. Себебі олардың адам өміріне залал келтіріп қауіп төндіретін экстремистік белгілері байқал-маған.

«Заңмен тыйым салынған бұл діни ағымның жұмысы тоқта-тылуы керек. «Ата жолы-ның» радикализмдік сипаты жоқ. Идеологтары да болмайды. Бұл ағым тек ақша табудың көзіне айналып отыр. Діни сауаты аз адамдардың бәрін азғырды. Зиярат ету үшін ақша жинайды, сол ақша діни ағым жетекшісінің қалтасына кетіп жатыр. Дәс-түрлі әңгімелерді өздеріне икем-деп кітап жазған. Бір жағынан қа-рағанда, «нағыз қазақ болуға» ша-қырады. Дегенмен оның бәрі

мистикалық дүниелер. Халықтың діни сауаты ашыла келе бұл үрдіс тыйылады», – дейді теолог Кеңшілік Тышқанұлы. [2]

Заң жүзінде «ата жолы» ағымына тыйым салынса да олар әлі күнге дейін өз жұмыстарын жалғастыруда, бірақ ағымның жұмысы тоқтатылуы керек. «Ата жолы» ұйымының жалпы экстремистік-террористік сипаттары байқалмаған. Белгілі бір мақсаттағы идеологиялары да жоқ. Тек бұл ағымның мүшелері адамдарды алдау арбау арқылы ақша табудың көзіне айналдырып кішігірім бизнес жасап отыр десекте болады олар көбіне діни білімі аз адамдармен жұмысын жасайды. Кесенелерге және қабір басына зиярат ету және ата-бабаларға құрбандық шалу рәсіміне ақша жинайды, сол тапқан ақшаларына күн көреді. Аңыз әңгімелерге, қазақы салт дәстүрлерге ыңғайластырып жазған кітаптарын да бар. Бір жағынан қарағанда, өз дәстірімізді, салтымызды үйретіп «нағыз қазақ болуға» шақырды. Бірақ та оның бәрі мистикаға толы дүниелер екенін байқаймыз. [3]

Жалпы ағымның қоғамға тудырар залалы бұл “діни алауыздық” себебін әлеуметтік желілерден байқасақ болады. Facebook, YouTube сынды желіде «Ата баба жолдарымен рухани жаңғыру», «Тоқберген Байтасов», «Ата баба дәстүрлері» каналдарын жалпы есеппен қарағанда 121 мың оқырманнан асады.

Әлеуметтік желілеріне анализ

Канал: Ата-баба жолдарымен рухани жаңғыру

Ютуб каналдың құрылған уақыты 2018 жылы 14 маусым күні құрылған

47,4 ға жуық оқырмандары бар. 772 жуық видео жазбалары бар

Жалпылама есеппен кемінде ең аз қаралым жинаған видео жазбаларында

4 мың нан астам қаралым жиналған ал, ең көп қаралым жинаған видео жазбада 71 мың нан астам қаралым жыйнаған. Жалпы қаралым саны 7097231 қаралым жинаған

Жалпы каналдың мақсатына келетін болсақ, канал құрылған кезде ата баба жолдарын дәріпеу, салт дәстүр, ауруларды емдеу жолдары сияқты мақсатта ашылған қазіргі кезде үкіметке, билікке деген көзқарастарымен шығуда. Жалпы каналда видео жазбаның салынатын белгілі бір уақыты жоқ, ол канал әлі күнге дейін жұмыс атқаруда.

Канал: Тоқберген Байтасов

Ютуб каналдың құрылған уақыты 2013 жылы 25 наурыз күнінде құрылған

54,9 мың нан астам оқырмандары бар 1,2 астам видео жазбалары бар.

Жалпылама есеппен кемінде ең аз қаралым жинаған видео жазбаларында

1 мың нан астам қаралым жиналған, ал ең көп қаралым жинаған видео жазбада 83 мың нан астам қаралым жинаған. Жалпы қаралым саны 8343962 қаралым жинаған.

Жалпы каналдың құрылу мақсатына келетін болсақ, бұл каналда нәпсімен күрес, пайғамбарлар өмірі және басынан кешкен оқиғалары туралы, Жаратылыс туралы, аруақтар, қазақылық туралы және де емшілік жайында көп айтылады. [4]

Канал: Гүлмира Кулқараева

Ютуб каналдың құрылған уақыты 2016 жылы 16 қаңтар күнінде құрылған 1,04 мың оқырман саны бар, 99 видео жазбалары бар. Жалпылама есеппен ең аз қаралым жинаған видео жазбаларында 196 дай қаралым жинаған, ал ең көп 3,6 қаралым жинаған. Жалпы қаралым саны 81631 қаралым жинаған.

Жалпы каналдың құрылу мақсатына келетін болсақ, бұл каналда өздерінің нақты ата-баба жолымен жүруші міз деп есептейді олар зиярат ету, қара дуаны, магияны және сиқырды кетірумен айналысыды, тағы да көптеген кесенелерге барып зиярат етеді мысалға : Арыстан Баб, Қожа Ахмет Яссауи, Айша Бибі кесенелеріне, олар: зікірмен, емшілікпен, ораза, намаз, ақыр заман, сенім, қасиеттілік, ақырет пен өлім туралы мәселелерді қозғайды. [5]

Бұл каналдардан байқағанымыз көбінде «қиссалар мен аңыздар, емшілік және әруақтарға зиярат етуді» насихаттайды және қазіргі имамдарды арабшыл деп кінәлайтынға ұқсайды.

Сөздің соғын қорытындылай келгенде, радикалдық нышаны жоқ діни ұйымдардан қоғамға қауіп төнгізбейді деп айту орынсыз. Себебі қоғамдағы діни алауыздықтар террористік актілерінен де қауіпті болуы мүмкін. Ал «Ата жолының» әлеуметтік желідегі парақшалары әлі күнге дейін бұғатталмай өз жұмыстарын медиа саласында да жүргізуде. Сол себепті діни сауаты аз адамдар жат ағымдарға еріп кетуде. Оның салдары кейін діни алауыздықтарға апаруы мүмкін.

Пайдаланылған әдебиттер:

1. <https://www.caravan.kz/news/chto-izvestno-o-zapreshhennoj-v-kazahstane-sekte-ata-zholy-kotoraya-vnov-proyavila-sebya-v-kazani-402839/>
2. <https://kazislam.kz/ata-zholy-lozhnyj-put-predkov-i-meditsinskoe-sharlatanstvo/>
3. <https://yvision.kz/post/443043>
4. https://www.youtube.com/channel/UCG3yvnpQHKPb4WX9fHZ6_9A
5. https://www.youtube.com/channel/UCMPjJ0Mf_zb3wZMZCR4rRvQ

УДК 130.2

РЕЦЕПЦИЯ БУДДИЙСКИХ ЦЕННОСТЕЙ В СОВРЕМЕННУЮ ОБРАЗОВАТЕЛЬНУЮ ПАРАДИГМУ

Слащинина Анастасия Павловна

apslashinina@gmail.com

лаборант-исследователь Самарского национального исследовательского университета
имени академика С.П. Королева, Самара, Российская Федерация

Исследование выполнено за счет гранта Российского научного фонда №22-28-
01767, <https://rscf.ru/project/22-28-01767/>

Смена ценностных ориентаций от ценностей «общества потребления» к ценностям «постсовременного общества», описанная американским социологом Р. Инглхартом, на основе культурного детерминизма М. Вебера [1], актуализирует проблему анализа ценностей общества. При этом, анализ ценностей постсовременного общества до сих пор европоцентричен. В связи, с чем возникает необходимость в философском анализе ценностей с помощью деколониального подхода.

Объектом исследования является трансформация ценностей в постсовременном обществе.

Предметом исследования является рецепция буддийских ценностей в современную образовательную парадигму.

Научная новизна исследования заключается в рассмотрении проблемы обоснования ценностей постсовременного общества при помощи секулярной этики, предлагаемой тибетским буддизмом, в деколониальной перспективе.

Несмотря на то, что, как отмечает Е.А. Торчинов, нельзя говорить о существовании некоего «буддизма вообще» или «истинного буддизма» ввиду большого количества направлений буддийского философии, существуют понятия лежащие в основе всех школ буддизма и определившие ценностный вектор буддийской философии в целом [2, С. 26.]. К ним относятся Три Драгоценности, Четыре Благородные истины, Благородный восьмеричный путь и учение о взаимозависимом происхождении.

Буддизм видит одной из основных причин страдания людей привязанность к материальным ценностям, а идеалом считает достижение самопознания и отсутствие всяких желаний и чувств. Философия буддизма полагает, что желание является источником всех